

PORADNIK RODZICA

Serfuję
bezpiecznie

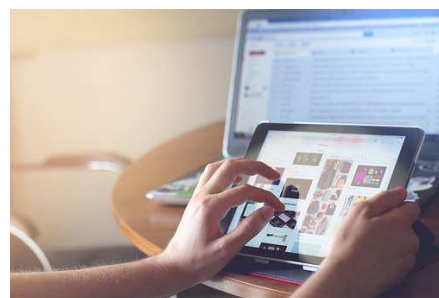
Kompendium wiedzy dla rodziców
dzisiejszych nastolatków
spędzających czas w Internecie.
Tu w przystępny sposób
dowiecie się jak uchronić wasze
dzieci przed niebezpieczeństwami
w sieci takimi jak: hejting i mowa
nienawiści, seksting, pornografia,
kradzież wizerunku i danych,
cyberprzemoc.

 Fundusz Grantowy dla Płocka

Spis treści

I.	WSTĘP.....	3
	ILE DZIECI W POLSCE KORZYSTA Z INTERNETU?.....	4
	W JAKIM CELU DZIECI NAJCZĘŚCIEJ KORZYSTAJĄ Z INTERNETU?.....	4
	NIEBEZPIECZNE TREŚCI W INTERNECIE, Z KTÓRYMI SPOTYKAJĄ SIĘ DZIECI.....	5
	ŚWIADOMY RODZIC – BEZPIECZNE DZIECKO	5
II.	INTERNETOWE ZAGROŻENIA	6
	ZAGROŻENIE NR 1: UDOSTĘPNIANIE WAŻNYCH INFORMACJI/DANYCH	6
	ZAGROŻENIE NR 2: CYBERPRZEMOC	8
	ZAGROŻENIE NR 3: HEJTING I MOWA NIENAWIŚCI	9
	ZAGROŻENIE NR 4: SEKSTING, PORNOGRAFIA, KONTAKTY O CHARAKTERZE SEKSUALNYM W SIECI.....	11
	ZAGROŻENIE NR 5: GRY ONLINE, UZALEŻNIENIE OD INTERNETU	13
	ZAGROŻENIE NR 6: ŚCIAGANIE PLIKÓW Z SIECI, SZKODLIWE OPROGRAMOWANIE, PLAGIOWANIE.....	14
III.	ZŁOTE RADY DLA RODZICÓW	15
	RADA NR 1: KONTROLA RODZICIELSKA I BLOKOWANIE NIEPOŻĄDANYCH TREŚCI.	15
	RADA NR 2: ŚLEDZENIE I USTAWIENIA PRYWATNOŚCI.....	16
	RADA NR 3: SERFUJ CIE RAZEM PO INTERNECIE!.....	17
	RADA NR 4: DAJ PRZYKŁAD – SERFUJ BEZPIECZNIE.....	17
	RADA NR 5: DAJ PRZYKŁAD – CZEGO RODZIC NIE POWINIEN ROBIĆ W INTERNECIE?.....	18
	RADA NR 6: BĄDŹ CZUJNY - JAKIE SYTUACJE POWINNY ZANIEPOKOIĆ RODZICA?.....	19
IV.	PODSUMOWANIE	20
	GDZIE SZUKAĆ POMOCY?	20
	BIBLIOGRAFIA	21

I. WSTĘP

Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w Internecie to niezwykle ważny i aktualny temat. Pokolenie Z, czyli osób urodzonych po 2000 roku to generacja, która rządzi się swoimi prawami – także w sieci. Starsze pokolenia musiały dostosować się do nowych technologii, nauczyć się z nich korzystać, gdy tymczasem najmłodszy urodzili się z „myszką w ręku”. Choć niejednokrotnie nasze dzieci zaskakują nas swoją biegłością w posługiwaniu się najnowszymi technologiami i poruszaniu się po Internecie, musimy pamiętać, że nie są one odporne na internetowe zagrożenia.

Właśnie dlatego Fundacja „Fundusz Grantowy dla Płocka” postanowiła, że pomoże Tobie, drogi Rodzicu, w rozpoznawaniu zagrożeń wynikających z korzystania z Internetu, reagowaniu na nie i ich przeciwdziałaniu. Niebezpieczeństw, które czyhają na najmłodszych internautów jest naprawdę wiele. Wśród nich możemy wymienić przede wszystkim kradzież danych i prywatnych zdjęć, cyberprzemoc, złośliwe oprogramowanie oraz bardzo często spotykany w ostatnim czasie hejting. Każde z nich zostanie omówione w kolejnych rozdziałach tego poradnika.

Rodzicu, powinieneś zdać sobie sprawę, że to na Tobie ciąży obowiązek zapewnienia swoim dzieciom bezpieczeństwa w Internecie. Nie mamy tutaj wcale na myśli codziennego przepytывania dziecka o ilość czasu spędzanego w sieci (choć to też ważne!), ale szczerzej troski i uwagi dotyczącej stron, które dziecko odwiedza, treści, które publikuje w mediach społecznościowych, osób, z którymi rozmawia.

Wrażliwość na sygnały, które dziecko wysyła i znajomość realiów, w których funkcjonuje, pozwoli Tobie, jako rodzicowi, zapobiec internetowym zagrożeniom lub przynajmniej zminimalizować ryzyko ich wystąpienia.

Nie możesz zrezygnować z poznania wirtualnego świata, w którym żyją młodzi internauci. Fundacja „Fundusz Grantowy dla Płocka” chce ten świat przybliżyć, ponieważ im więcej o nim wiemy, tym dokładniej możemy tłumaczyć dzieciom i młodzieży na co powinny zwracać uwagę, co powinno je zaniepokoić, czy o czym powinny nas poinformować. Nie bój się rozmawiać z dziećmi o Internecie, o mediach społecznościowych, o zasadach panujących w sieci – nawet, jeśli uważasz, że Twoje dziecko/dzieci wiedzą o tym więcej niż Ty. To Ty jesteś rodzicem, wyznaczasz granice i jesteś odpowiedzialny za bezpieczeństwo dzieci i młodzieży, także w sieci.

Mamy nadzieję, że poradnik, który trzymasz przed sobą pomoże w identyfikacji najważniejszych zagrożeń wynikających z korzystania z Internetu i będzie stanowił swego rodzaju ABC świadomego rodzica.

**Zespół Fundacji
„Fundusz Grantowy dla Płocka”**

ILE DZIECI W POLSCE KORZYSTA Z INTERNETU?

Jak pokazuje raport Głównego Urzędu Statystycznego, w 2016 roku aż 80% gospodarstw domowych miało dostęp do Internetu¹.

Z badań wynika, że wśród nich częściej dostęp do łącza miały te gospodarstwa domowe, w których zamieszkiwały również dzieci. W 2016 r. w Polsce regularnie (czyli co najmniej raz w tygodniu) z Internetu korzystało aż 70% osób w wieku 17-64 lata². Raport nie uwzględnił młodszej grupy wiekowej, czyli dzieci, która jest jedną z najaktywniejszych społeczności korzystających z Internetu.

W raporcie Fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej z 2015 r. aż 86% respondentów, (którzy mają dzieci lub wnuki w wieku 6-19 lat i pozostają z nimi w gospodarstwie domowym) zadeklarowało, że ich dzieci (lub wnuki) korzystają z Internetu. Badani podkreślili, że znacznie częściej z sieci korzystają dzieci mające 13 lat i więcej. Mimo wszystko, z odpowiedzi udzielanych przez respondentów wynika, że aż 81% dzieci między 6. a 12. rokiem życia korzysta z Internetu. Opiekunowie szacują, że średnio tygodniowo dziecko spędza w Internecie aż 15 godzin! Najwięcej czasu spędza w sieci młodzież między 16. a 19. rokiem życia³.

- Aż 81% dzieci między 6. a 12. rokiem życia korzysta z Internetu
- Średnio tygodniowo dziecko spędza w sieci 15 godzin

¹ Społeczeństwo Informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2012-2016, Główny Urząd Statystyczny, s. 104, publikacja dostępna na <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-wyniki-badan-statystycznych-z-lat-2012-2016.1.10.html>

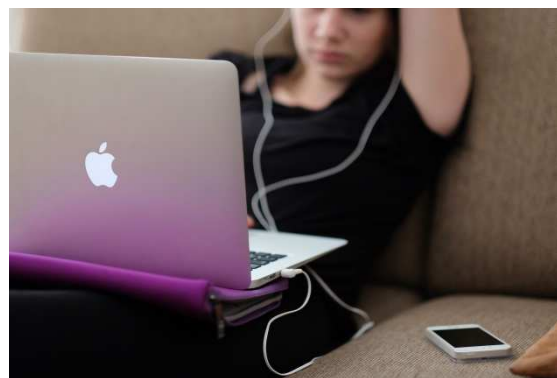
² Tamże, s. 113.

³ Dzieci i młodzież w Internecie – korzystanie i zagrożenia z perspektywy opiekunów, Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2015, s. 1-2.

W JAKIM CELU DZIECI NAJCZĘŚCIEJ KORZYSTAJĄ Z INTERNETU?

O najmłodszych użytkownikach Internetu mówi się, że urodzili się z „myszką w rękę”, co oznacza, że posługują się nowymi technologiami z zupełną naturalnością, niejednokrotnie lepiej niż dorośli. Obecnie Internet jest źródłem rozrywki, miejscem spotkań towarzyskich, zawierania nowych znajomości, ponadto w sieci młodzi ludzie najczęściej szukają informacji – zarówno potrzebnych do nauki, jak i tych pozostałych, przydatnych w codziennym funkcjonowaniu.

Aż 84% polskich gimnazjalistów przynajmniej raz w tygodniu ogląda w sieci klipy i filmy, 80% korzysta z komunikatorów, duża grupa, bo aż 79% z nich zagląda na serwisy społecznościowe co najmniej raz w tygodniu. Własny profil na przynajmniej jednym serwisie społecznościowym deklaruje aż 90% nastolatków⁴. Inne czynności, popularne wśród nastolatków w sieci to pomoc w odrabianiu zadań domowych oraz wyszukiwanie informacji – robi to 76% młodych internautów. Muzykę ściąga z Internetu aż 66% nastolatków⁵.

⁴ Bezpieczeństwo Dzieci Online, Kompendium dla rodziców i profesjonalistów, Polskie Centrum Programu Safer Internet, Warszawa 2014, s. 5-6.

⁵ Tamże, s. 5-6

NIEBEZPIECZNE TREŚCI W INTERNECIE, Z KTÓRYMI SPOTYKAJĄ SIĘ DZIECI

Internet, choć niewątpliwie jest źródłem informacji oraz rozrywki, jest też miejscem, gdzie dzieci i młodzież mogą się natknąć na treści niebezpieczne. Często wynika to z nieznamomości zasad korzystania z sieci, ale równie często z ciekawości młodych internautów – w końcu „zakazany owoc” smakuje najlepiej. Rozwój technologii, mnogość i różnorodność serwisów społecznościowych skierowanych do dzieci i nastolatków, rosnąca liczba aplikacji sprawiają, że rodzicom coraz trudniej nadążyć za dziećmi. Nie powinno to jednak oznaczać rezygnacji ze strony opiekunów w poznawaniu świata wirtualnego, w którym żyją ich pociechy.

ŚWIADOMY RODZIC – BEZPIECZNE DZIECKO

Rodzice mają wiele obaw dotyczących używania Internetu przez ich dzieci. Potwierdzają to badania – aż 74% opiekunów deklaruje, że obawia się zagrożeń, jakie czyhają na ich podopiecznych w świecie wirtualnym⁶. Najczęściej swoje obawy wyrażają rodzice internautów między 6. a 12. rokiem życia⁷. Jednocześnie, co ciekawe, co czwarty rodzic nie jest zaniepokojony niebezpieczeństwami online.

⁶ Dzieci i młodzież w Internecie – korzystanie i zagrożenia z perspektywy opiekunów..., s. 8.
⁷ Tamże.

Największe zagrożenia w sieci

- naruszanie prywatności, wykorzystywanie cudzego wizerunku
- pornografia
- pedofilia
- złośliwe oprogramowanie
- wykradanie danych
- wyłudzenie danych i pieniędzy
- hejting i trolling

Jakich zagrożeń w Internecie obawiają się rodzice młodych internautów?

- znajomości nawiązywanymi w sieci (58%), głównie o podłożu seksualnym
- szkodliwych treści (33%), głównie pornografii i agresji
- zagrożeń związanych z bezpieczeństwem domu (18%), np. kradzieży, włamań, oszustwa oraz wykorzystywania poufnych danych
- prześladowania, szykanowania, „hejtowania” (6%)
- nadużywania Internetu, uzależnień (6%)
- werbowania do sekt i organizacji islamskich (2%)
- nieprawdziwych informacji (1%)

Źródło: Dzieci i młodzież w Internecie – korzystanie i zagrożenia z perspektywy opiekunów, Fundacja Centrum Badań Opinii Społecznej, Warszawa, sierpień 2015, s. 9-10.

Zgodnie z badaniem „Dzieci i młodzież w Internecie – korzystanie i zagrożenia z perspektywy opiekunów”⁸ rodzice najbardziej obawiają się zawierania przez swoje dzieci nowych znajomości w Internecie, zwłaszcza tych o podłożu seksualnym. Powyższe badania pokazują również, że tylko niewielki procent rodziców wyrażał zaniepokojenie zjawiskiem prześladowania i „hejtingu”. Natomiast wydaje się, że dziś jest to jedno z najpoważniejszych zagrożeń czyhających na dzieci i młodzież w sieci. Tzw. „hejt” może dotknąć młodego internautę na każdym kroku, ale głównie w serwisach społecznościowych. Czasami takie szykanowanie i szydzenie może doprowadzić do skrajnie niebezpiecznych sytuacji – młode osoby są bardzo wrażliwe i na każdym kroku szukają akceptacji.

Jednak zdecydowana większość rodziców i opiekunów (aż 85%) deklaruje, że wie, co ich dzieci robią w Internecie. Wśród nich blisko połowa (44%) określa swoją wiedzę jako bardzo dobrą, a 41% jako umiarkowaną. Niestety, co dziesiąty rodzic nie orientuje się zbyt dobrze, co jego dziecko robi w sieci, a 5% w ogóle nie ma wiedzy na temat tego, w jaki sposób korzysta z Internetu.

Co ciekawe, aż 55% nastolatków uważa, że ich rodzice lub opiekunowie wcale nie interesują się ich aktywnością w sieci⁹. Zatem czas to zmienić!

⁸ Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2015.

⁹ Jak zapewnić dzieciom bezpieczeństwo w sieci? Poradnik dla rodziców opracowany w ramach projektu Cyfrowobezpieczni.pl, s. 2.

II. INTERNETOWE ZAGROŻENIA

ZAGROŻENIE NR 1: UDOSTĘPNIANIE WAŻNYCH INFORMACJI/DANYCH

Publikowanie prywatnych zdjęć, udostępnianie ważnych informacji o sobie (data urodzenia, PESEL, adres zamieszkania), podawanie nieznanym hasel do poczty elektronicznej lub e-konta bankowego, pozwalanie aplikacji na lokalizację i zbieranie kontaktów – to tylko kilka przykładów dzielenia się w sieci ważnymi informacjami o sobie. Ich nieostrożne udostępnianie może mieć negatywne konsekwencje i prowadzić do wielu niebezpiecznych sytuacji. Dlatego tak ważne jest wyznaczanie dzieciom dokładnej granicy prywatności, której nie mogą przekroczyć.

ZAPAMIĘTAJ! Ważne pojęcia!

PHISHING – jeden z najczęściej spotykanych sposobów kradzieży danych. Internauta otrzymuje zazwyczaj wiadomość mailową z prośbą o uwierzytelnienie danych. Klikając w podany link i wpisując wymagane informacje staje się ofiarą przestępców, którzy w ten sposób są w stanie „podglądać” poufne dane użytkownika. Charakterystyczne dla tego sposobu kradzieży jest to, że strona wyświetlająca się po kliknięciu w link jest ładującą podobna do tej oryginalnej. Oprócz tego sposobu stosuje się także dołączanie do wiadomości załącznika (np. zatytułowanego „Życzenia świąteczne”), który zawiera złośliwe oprogramowanie przejmujące ważne dane¹⁰.

PHARMING – rodzaj phishingu polegający na przekierowywaniu użytkowników na fałszywą stronę, mimo wpisania poprawnego adresu.

¹⁰ ABC Zagrożeń Bezpieczeństwa Danych Osobowych w Systemach Teleinformatycznych, Biuro Generalnego Inspektora Danych Osobowych, Warszawa 2009, s. 51-52.

Próba zalogowania się na takiej stronie powoduje, że przestępcy przechwytyują poufne dane logowania¹¹.

Opis przypadku

Główny bohater: Wojtek (14 lat), uczeń II klasy gimnazjum

Wojtek jest zamkniętym w sobie chłopcem. Od kontaktów z rówieśnikami woli świat wirtualny i gry online. Jakiś czas temu Wojtek podczas gry nawiązał rozmowę na chacie ze swoim rywalem Piterem – od słowa do słowa okazało się, że mają podobne zainteresowania. Wojtek każdą wolną chwilę spędzał pisząc ze swoim nowym przyjacielem: opowiadał mu o tym, co wydarzyło się w szkole, jakie ma relacje z rodzicami i starszym bratem, czego się obawia, a co go cieszy. Piter bardzo szybko zdobył zaufanie Wojtka i zaczął go prosić o drobne przysługi: wysłanie swojego zdjęcia, przesłanie danych dotyczących miejsca urodzenia i zamieszkania, jednak gdy poprosił o dostęp do maila Wojtka, chłopcu „zapaliła się czerwona lampka”. Opowiedział tacie o swoim nowym przyjacielem i czekał na radę. Tata kazał chłopcu zerwać znajomość, nie odpisywać na żadne wiadomości, przejrzeć też historię korespondencji, by zobaczyć jakie treści udostępnił Piterowi syn.

Co mogło się wydarzyć, gdyby chłopiec podał dane dostępowe do swojej poczty e-mail? Piter mógł wykorzystać je do nieuczciwych celów: rozsyłania złośliwego oprogramowania, spamu, a nawet do kradzieży. W przypadku zgłoszenia takiego przestępstwa, kłopoty miałyby Wojtek jako właściciel maila. Mogło się również okazać, że Piter to dorosła osoba, która zajmuje się uwodzeniem młodzieży przez Internet i czerpie z tego satysfakcję seksualną. Wojtek podając nieznanemu informacje o miejscu zamieszkania lub adres szkoły mógł być nawet narażony na groźne sytuacje.

¹¹ ABC Zagrożeń Bezpieczeństwa Danych Osobowych w Systemach Teleinformatycznych, Biuro Generalnego Inspektora Danych Osobowych, Warszawa 2009, s. 51-52.

PORADA: JAK RODZIC POWINIEN REAGOWAĆ?

RODZICU! Pamiętaj!

- Rozmawiaj z dzieckiem o zagrożeniach wynikających z udostępniania ważnych informacji w sieci.
- Wypisz zasady, których dziecko powinno przestrzegać korzystając z Internetu i zamieść je w widocznym miejscu, a także egzekwuj ich przestrzeganie.
- Nie wahaj się zgłosić niebezpiecznych zdarzeń na policję lub do odpowiednich służb.
- Zawsze dawaj dobry przykład.
- Pamiętaj, że nakazy i zakazy rzadko kiedy przynoszą konkretny skutek. Dziecko pojmuje świat i zasady nim rządzące poprzez działanie i doświadczenie. Dlatego tak ważne jest pokazanie mu konkretnych przykładów i skutków udostępniania poufnych informacji.

ZASADY KORZYSTANIA Z INTERNETU:

- Nie podajemy swoich danych: adresu zamieszkania, daty urodzenia, numeru pesel, imienia i nazwiska.
- Nie zapraszamy publicznie naszych znajomych na portalach do odwiedzenia nas w domu.
- Nie piszemy kiedy wyjeżdżamy na wakacje.
- Nie klikamy w nieznane linki.
- Nie otwieramy maili od nieznanymi osób.
- Nie wstawiamy zdjęć obrazujących wartościowe rzeczy na portale społecznościowe, np. Facebook.
- Pamiętajmy o określeniu na portalach społecznościowych komu mają się

wyświetlać nasze posty (publicznie, czy wybrane grono osób).

- Nie korzystamy z programów typu P2P do pobierania muzyki i filmów z sieci.
- Nie wstawiamy do sieci zdjęć naszych znajomych oraz rodziny.

ZAGROŻENIE NR 2: CYBERPRZEMOC

ZAPAMIĘTAJ! Ważne pojęcia!

CYBERPRZEMOC (ang. cyberbullying) to przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, najczęściej Internetu i telefonu. Głównymi formami cyberprzemocy są: szantażowanie, nękanie, zastraszanie, podszywanie się pod kogoś oraz rozsyłanie kompromitujących zdjęć i filmów za pomocą sieci. Do działań definiowanych jako cyberprzemoc wykorzystuje się głównie: **czaty, komunikatory niezależne (np. Skype, GG), komunikatory połączone z serwisami społecznościowymi (np. Messenger), pocztę elektroniczną, serwisy www, media społecznościowe czy blogi.**

Cechą charakterystyczną cyberprzemocy jest wysoki stopień jej anonimowości oraz szybkość, z jaką dany materiał może zostać rozpowszechniony w sieci. Ze względu na te dwa czynniki, cyberprzemoc określa się jako bardzo groźne zjawisko, z którą – jak pokazują badania – w ostatnich latach zetknęła się ponad połowa dzieci w Polsce¹².

¹² Jak reagować na cyberprzemoc. Poradnik dla szkół, Fundacja Dzieci Niczyje, red. Łukasz Wojtasik, s. 4.

Opis przypadku

Główny bohater: Iwo (11 lat), uczeń V klasy szkoły podstawowej

Iwo jest nazywany przez kolegów „kujonem” ze względu na bardzo dobre wyniki w nauce. Ciężko mu nawiązać kontakty z kolegami w klasie. Jest ofiarą kpin i żartów. Mimo że mama Iwa zgłaszała sytuację wychowawczyni, zachowanie

kolegów chłopca wcale się nie zmieniło. Pewnego dnia po lekcjach, kiedy Iwo korzystał z toalety przed wyjściem ze szkoły, koledzy z klasy zaczęli go szarpać i wyśmiewać jego bieliznę. Jeden z oprawców nagrywał całe zajście swoim smartfonem. Po powrocie do domu Iwo odkrył, że ktoś zamieścił filmik w Internecie. Pod nagraniem bardzo szybko pojawiły się komentarze obrażające chłopca. Nikt nie stanął w jego obronie. Iwo bardzo mocno przeżywał sytuację, nie chciał iść do szkoły, nie powiedział też rodzicom, co się stało. Po raz pierwszy zdarzyło mu się uciec z lekcji. O sytuacji z filmikiem poinformowała wychowawczynię jedna z dziewczynek z klasy Iwa. Dyrektor oraz nauczyciele bardzo szybko zaczęli działać: wezwali na rozmowę kolegów z klasy Iwa odpowiedzialnych za całe zajście, ich rodziców, a także rodziców Iwa. Wtedy wyszło na jaw, że poszkodowany piątoklasista wcale nie dotarł do szkoły, choć wyszedł rano z plecakiem z domu. Po krótkich poszukiwaniach, udało się odnaleźć Iwa w pobliskim parku. Cała sytuacja skończyła się naganą dla prześladowców chłopca, usunięciem filmiku z sieci, całkowitym zakazem przynoszenia telefonów do szkoły przez uczniów, a także pogadanką w każdej z klas na temat cyberprzemocy. Iwo został objęty opieką szkolnego psychologa.

W tym przypadku, w porę o całej sytuacji zostali poinformowani nauczyciele, którzy z całą powagą podeszli do problemu. Dzięki opiece psychologa szkolnego chłopcu będzie łatwiej zapomnieć o traumatycznych przeżyciach.

JAK RODZIC POWINIEN REAGOWAĆ?

CYBERPRZEMOC - statystyki

52% młodych internautów (12-17 lat) spotkało się z przemocą werbalną za pośrednictwem Internetu lub telefonii komórkowej; wśród nich aż 47% z wyzywaniem, a 21% z poniżaniem i ośmieszaniem

57% nastoletnich użytkowników Internetu przynajmniej raz była obiektem zdjęć lub filmu wykonanych wbrew ich woli

14% nastoletnich internautów zgłosiło przypadki publikowania w sieci kompromitujących ich materiałów

29% młodych internautów doświadczyło sytuacji, w której ktoś się pod nich podszywał

Źródło: Jak reagować na cyberprzemoc. Poradnik dla szkół. Fundacja Dzieci Niczyje, red. Łukasz Wojtasik, s. 7-8.

RODZICU! Pamiętaj!

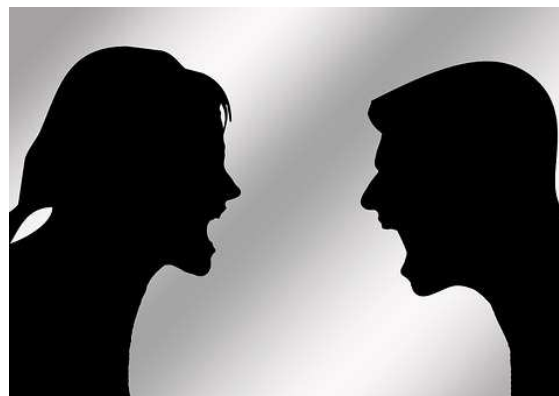
- Porozmawiaj ze swoim dzieckiem na temat cyberprzemocy: wyjaśnij, czym jest i jakie może przybierać formy.
- Poinformuj, że każdy przypadek cyberprzemocy powinno zgłosić Tobie lub nauczycielowi.
- Zapewnij dziecko, że w każdej sytuacji może liczyć na Twoje wsparcie.
- Pamiętaj o dyskrecji, tematy cyberprzemocy są dla dzieci szczególnie trudne.
- Sprawdź, czy w szkole był poruszany temat cyberprzemocy (np. podczas lekcji wychowawczej).

RODZICU! Co powinno Cię zaniepokoić?

- Zmiana zachowania dziecka: z radosnego stało się apatyczne; ze spokojnego – nerwowe.
- Unikanie kontaktów z rówieśnikami; odsunięcie od przyjaciół; rezygnacja z kontaktów w życiu „realnym”; izolowanie się.
- Pogorszenie wyników w nauce; opuszczanie zajęć szkolnych.
- Niechęć do chodzenia do szkoły.
- Nerwowość podczas korzystania z Internetu.

ZAGROŻENIE NR 3: HEJTING I MOWA NIENAWIŚCI

W sieci każdego dnia można się spotkać z krytycznymi komentarzami dotyczącymi wyglądu, przekonań, poglądów politycznych czy religii. Nie ma w tym nic złego, o ile prowadzona dyskusja jest poparta konkretnymi argumentami i przebiega w kulturalny sposób. Niestety, coraz częściej zarówno rodzice, młodzież jak i dzieci spotyka się z tzw. hejterami, którzy bezpodstawną i agresywną krytykę uczynili swoim sposobem na życie (przynajmniej w sieci). Co ciekawe, większość badań pokazuje, że w „realu” takie osoby są często nieśmiałe, małomówne i nie potrafią otwarcie wyrażać swojego zdania.

ZAPAMIĘTAJ! Ważne pojęcia!

HEJT/HEJTING I MOWA NIENAWIŚCI to formy cyberprzemocy, które polegają na obrażaniu w sieci innych osób. Mowa nienawiści różni się od hejtu tym, że jej podstawą jest dyskryminacja mniejszości. Definicja Rady Europy określa, że mową nienawiści możemy nazwać „każdą wypowiedź, która rozpowszechnia, podżega, propaguje lub usprawiedliwia nienawiść rasową, ksenofobię, antysemityzm lub inne formy nienawiści oparte na nietolerancji, włączając w to nietolerancję wyrażaną w formie agresywnego nacjonalizmu lub etnocentryzmu, dyskryminacji lub wrogości wobec mniejszości, migrantów bądź osób wywodzących się ze społeczności imigrantów” (Rada Europy, 1997). Hejt jest natomiast pojęciem szerszym, które nie ma podłoża ideologicznego, ale przekracza kulturę wypowiedzi w sieci¹³.

Opis przypadku

Główna bohaterka: Laila (13 lat), uczennica I klasy gimnazjum

Laila pochodzi z Pakistanu. Do Polski przyjechała z rodzicami kilka lat temu. Dość szybko zaadaptowała się do nowych warunków i zaczęła uczyć się języka polskiego. Nie ma problemu w kontaktach z rówieśnikami, jest także dobrą uczennicą. Jednak od czasu, kiedy problem przyjmowania uchodźców stał się głośny w polskich mediach, Laila jest ofiarą niewybrednych komentarzy, które padają w jej kierunku w sieci. Z fałszywych kont otrzymuje wiadomości, że powinna wrócić tam, skąd pochodzi. Czasami krytykowana jest jej religia (islam), a na różnego rodzaju forach, które

odwiedza, widzi ogromną liczbę negatywnych komentarzy, obraźliwych w stosunku do jej rodaków i wyznawców islamu. Laila czuje się zagubiona – w kontaktach bezpośrednich nie spotyka się z takimi reakcjami dotyczącymi jej pochodzenia i religii, ale w Internecie zalewa ją mowa nienawiści.

Dziewczynka powinna poinformować rodziców i nauczycieli, że jest ofiarą mowy nienawiści w sieci. Dzięki temu szkoła i opiekunowie będą mogli podjąć odpowiednie kroki zmierzające do przeciwdziałania tego typu wypowiedziom. Ponadto rodzice powinni porozmawiać z dziewczynką i wytłumaczyć jej, że hejterzy czerpią satysfakcję z obrażania innych ludzi, a Laila powinna nie dać się im sprowokować. Jeśli jest taka potrzeba, dziewczynka powinna zostać objęta pomocą pedagoga lub psychologa szkolnego.

JAK RODZIC POWINIEN REAGOWAĆ?

RODZICU! Pamiętaj!

Hejt jest obecnie najczęściej spotykaną w Internecie formą cyberprzemocy. Część młodzieży nie przejmuje się negatywnymi komentarzami, uważa je za element świata wirtualnego. Ważne, że większość portali i serwisów daje możliwość zgłoszenia lub usunięcia obraźliwego i agresywnego komentarza. Zadaniem rodziców i opiekunów jest wpojenie dziecku zasady, że do drugiego człowieka należy odnosić się z szacunkiem, nawet jeśli nie zgadzamy się z jego poglądami lub nas zdenerwuje. Ta zasada obowiązuje nie tylko w kontaktach bezpośrednich, ale także w Internecie. Dziecko powinno mieć także świadomość, że sieć nie zapewnia całkowitej anonimowości. Jeśli obawiasz się, że Twoje dziecko odwiedza tzw. hate sites możesz skorzystać z narzędzia kontroli rodzicielskiej,

¹³ Mowa nienawiści w Internecie w doświadczeniu polskiej młodzieży, Joanna Włodarczyk, Fundacja Dzieci Niczyje, Uniwersytet Warszawski, s. 3.

które uniemożliwi nastoletniemu internaucie odwiedzanie takich witryn.

Grafika #1: Przykład hejtowania na forum

gość dziś [14:32]
Mam duży problem z wagą. Chciałabym na początek schudnąć choć 10 kg ale wiem, że po tygodniu moja motywacja się skończy. Wazę 83 kg i mam 1,60 m wzrostu. Chciałabym pójść do dietetyka ale mnie nie stać. Mój chłopak mówi, że mu się podobam ale ja chciałabym schudnąć dla [zdrowia](#).

gość dziś [14:34]
Ty gruba świnioooo!!!!!! Najpierw się doprowadzają do takiego stanu a potem narzekają nie mam chłopaka nie mam chłopaka. Weź dupsko rusz i idź pobiegac czy cos, rowerek albo pływanie i nie zryj tyle!!!! pewnie nazerasz sie na noc a potem sa efekty!

internetowym

- Ucz dziecko zwracania się do drugiej osoby z szacunkiem.
- Pokaż dziecku, w jaki sposób kulturalnie i z szacunkiem może odpowiedzieć na złośliwy komentarz.
- Zablokuj za pomocą narzędzi kontroli rodzicielskiej (o sposobach i narzędziach kontroli rodzicielskiej przeczytasz na stronach 14-15 Poradnika) tzw. hite sites, czyli strony, na których szerzone są obraźliwe poglądy.
- Zgłaszaj sytuacje hejtowania i mowy nienawiści do administratorów stron.

ZAGROŻENIE NR 4: SEKSTING, PORNOGRAFIA, KONTAKTY O CHARAKTERZE SEKSUALNYM W SIECI

Jak wynika z przedstawionych na początku Poradnika badań, najczęściej rodziców obawia się, że ich dziecko nawiązuje w sieci znajomości o podłożu seksualnym. Obawy te są uzasadnione, ponieważ w okresie dojrzewania rośnie fascynacja seksem i ciekawość związana z własnym ciałem. Internet to miejsce, gdzie dziecko i nastolatek łatwo może znaleźć odpowiedź na pytania, które go nurtują. Niestety, w sieci nie brakuje także osób, które wykorzystują seksualnie dzieci i młodzież.

SEKSTING – zjawisko popularne wśród nastolatków, polegające na przysyłaniu sobie nagich i półnagich zdjęć oraz filmów za pomocą telefonów komórkowych i Internetu. W dobie transmisji na żywo, nastolatki coraz częściej decydują się na kontakt o charakterze erotycznym z drugą osobą za pomocą kamery internetowej i komunikatorów typu Skype lub GG. Skutkiem sekstingu może być utrwalenie tego typu zdjęć lub nagrań, a następnie ich ponowne rozpowszechnienie¹⁴.

Opis przypadku

Główna bohaterka: Julka (15 lat), uczennica III klasy gimnazjum

Julka od niedawna ma chłopaka - Kubę, starszego o dwa lata. To jej pierwszy poważny związek. Julka jest zakochana w Kubie bez pamięci i dlatego stara się robić wszystko, by był zadowolony i jej nie rzucił. Jakiś czas temu, podczas rozmowy na Messengerze chłopak poprosił ją, by przesała mu kilka seksownych fotek, najlepiej w bieliźnie. Julka tylko przez chwilę się wahała, a następnie zrobiła sobie sesję w łazience – do zdjęć pozowała tylko

¹⁴ Seksting wśród polskiej młodzieży, Fundacja Dzieci Niczyje, opracowanie Szymon Wójcik i Katarzyna Makaruk, 2014, s. 4.

w majtkach. Jeszcze tego samego dnia przesała kilka zdjęć Kubie, choć zastrzegła, że ma ich nikomu nie pokazywać. Kilka dni później, gdy poszła pod szkołę Kuby, spotkała się z dziwną reakcją jego kolegów: chłopcy zaczęli gwizdać na jej widok i sypać niewybrednymi komentarzami. Kuba był wyraźnie speszony zachowaniem kumpli i nie chciał powiedzieć Julce o co chodzi. Prawda wyszła na jaw kilka dni później – okazało się, że Kuba chciał zaimponować kolegom, więc pokazał rozbierane zdjęcia Julki jako dowód jej miłości. Na szczęście nikomu ich dalej nie przesał, mimo to dziewczyna zerwała z nim znajomość. Nie powiedziała jednak nikomu, co było powodem rozstania, ponieważ wstydziła się tego, że uległa prośbom chłopaka i wysłała mu półnagie zdjęcia.

 Julka padła ofiarą sekstingu. Nikt nie ma prawa udostępniać cudzego wizerunku bez zgody tej osoby. W tym przypadku sytuacja skończyła się o tyle dobrze, że Kuba nie przesał nikomu zdjęć Julii. Nigdy jednak nie wiadomo, czy tak pozostanie – chłopak może je wykorzystać później np. gdy Julia zrobi karierę i zostanie szanowaną panią prawnik lub sędzią. Poza tym aplikacje takie jak wspomniany Messenger, trzeba traktować z dużą dozą ostrożności: zgadzając się na jego instalację w telefonie, wyrażamy zgodę na dostęp do zdjęć, kontaktów czy mikrofonu w telefonie

55% badanych (w wieku 15-19 lat) deklaruje, że nikt z ich znajomych nie przesał im sobie nagich i półnagich zdjęć lub filmów

34% badanych zadeklarowało, że choć raz w życiu otrzymało wiadomość tego typu - częściej z takimi treściami spotykali się chłopcy

11% badanych przyznało się, że sami byli nadawcami tego typu wiadomości (częściej dziewczęta)

tylko 1% spośród występujących tego typu wiadomości, zadeklarowało, że spotkało ich coś przykrego z tego powodu

Seksting wśród polskiej młodzieży. Wyniki badania ilościowego. Fundacja Dzieci i Nizy. Warszawa, 2014

JAK RODZIC POWINIEN REAGOWAĆ?

RODZICU! Pamiętaj!

Polski kodeks karny nie zawiera przestępstwa o nazwie „seksting”, jednak zabrania utrwalania i rozpowszechniania treści pornograficznych z udziałem małoletniego do 18. roku życia. Wynika z tego, że seksting także nosi znamiona przestępstwa¹⁵.

Jak zapobiegać sekstingowi i odwiedzaniu przez dzieci stron pornograficznych? Najłatwiejszym rozwiązaniem wydaje się zastosowanie narzędzi kontroli rodzicielskiej oraz filtrów chroniących przed złośliwym oprogramowaniem, który może automatycznie oraz bez wiedzy i zgody użytkownika nagrywać go za pomocą kamery internetowej. Jest to jednak rozwiązanie dobre w przypadku dzieci poniżej 12. roku życia. Starszym dzieciom, w których rośnie fascynacja swoim ciałem oraz ciekawość seksualna, należy tłumaczyć i przedstawiać zagrożenia płynące z udostępniania intymnych materiałów. Rodzic powinien uczyć przede wszystkim akceptacji i szacunku do własnego ciała oraz do płci przeciwnej. Jak wiadomo „zakazany owoc” smakuje najlepiej, dlatego należy tłumaczyć nastolatkom dlaczego tak ważna jest ostrożność w sieci i nieuleganie panującym trendom (np. pokazywanie części intymnych ciała na Snapchacie). Dziecko powinno także wiedzieć, że w każdej sytuacji może zwrócić się o pomoc i wsparcie do rodzica, nawet jeśli zrobiło coś wbrew jego woli (w tym przypadku np. wysłało półnagie zdjęcia swojej sympatii)¹⁶.

- Przypominaj dziecku, że Internet nie zapomina, że w Internecie nic nie ginie.
- Rozmawiaj z dzieckiem na temat zagrożeń o charakterze seksualnym w sieci.

¹⁵ Bezpieczeństwo Dzieci Online, Kompendium dla rodziców i profesjonalistów, Polskie Centrum Programu Safer Internet, Warszawa 2014, s. 95.

¹⁶ Tamże, s. 96.

- Analizuj razem z dzieckiem sytuacje zasłyszane z mediów; wyciągajcie wspólne wnioski.
- Poproś, aby dziecko informowało Cię o niebezpiecznych sytuacjach w sieci.
- Nie wahaj się zgłaszać sekstingu na policję!
- Zawsze powiadamij administratora danej strony/serwisu o nielegalnych treściach pojawiających się na jego domenie.
- Zapewnij dziecko, że w każdej sytuacji otrzyma Twoje wsparcie!
- Jeśli to konieczne, zastosuj narzędzia kontroli rodzicielskiej.

ZAGROŻENIE NR 5: GRY ONLINE, UZALEŻNIENIE OD INTERNETU

Równie niebezpieczne jak nawiązywanie znajomości w sieci czy udostępnianie danych jest samo uzależnienie od Internetu. Jeśli dziecko spędza całe dni przed komputerem lub telefonem – rodzic powinien zareagować. Uzależnienie od korzystania z Internetu często powiązane jest z uzależnieniem od gier online. Gry te, same w sobie, nie są niczym niewłaściwym, jeśli są dostosowane do wieku młodego gracza, a dziecko nie spędza nad nimi całego wolnego czasu.

Opis przypadku

Główny bohater: Michał (10 lat), uczeń IV klasy szkoły podstawowej

Michał uwielbia grać w gry taktyczne online. Ostatnio zaczął spędzać każdą wolną chwilę przed komputerem. Rodzice, widząc co się dzieje, ustalili z synem dokładne godziny, w których może on

korzystać z komputera i Internetu. Michał jednak wielokrotnie łamał zasady tej umowy, gdy rodziców nie było w domu. Doszło nawet do tego, że chłopak nocą skradał się do salonu, by grać na komputerze, gdy rodzice spali. Następnego dnia

szedł do szkoły niewyspany, podczas lekcji nie mógł skupić się na tym, co mówił nauczyciel. Na efekty nie trzeba było długo czekać – oceny Michała jeszcze nigdy nie były tak słabe. Chłopiec nie zdaje jednak sobie sprawy z powagi problemu i ukrywa przed rodzicami, że spędza na grach online więcej czasu, niż mu pozwalają

W tym przypadku widać, że Michał jest uzależniony od gier online. Rodzice jak najszybciej powinni podjąć odpowiednie działania – uzależnienie od gier czy korzystania z sieci wymaga podobnej terapii jak w przypadku leczenia uzależnienia od alkoholu czy narkotyków. Michał posunął się do kłamstwa wobec rodziców, poza tym pogorszyły się jego wyniki w nauce. Kwestią czasu jest, kiedy nauczyciele zauważą problem i zaalarmują rodziców.

Rodzaje gier online

- Gry RPG (Role-Playing Games) - użytkownik tworzy własną postać, która wykonuje różne zadania
- Gry taktyczne i strategiczne - gracz musi wykazać się strategicznym myśleniem, najczęściej gry polegają na budowaniu własnych miast lub prowadzeniu wojny
- "Strzelanki" - walka z przeciwnikami za pomocą różnego rodzaju broni; gracz widzi akcję oczami głównego bohatera
- Gry sportowe - użytkownik bierze udział w rozgrywkach sportowych
- Gry symulacyjne - gracz stara się odwzorzyć realną sytuację (np. symulator lotu)

Źródło: Bezpieczeństwo Dzieci Online, Kompendium dla rodziców i profesjonalistów, Polskie Centrum Programu Safer Internet, Warszawa 2014, s. 26-27.

JAK POWINNI REAGOWAĆ RODZICE?

Zwróć uwagę na ograniczenia wiekowe – duża część gier jasno rekomenduje wiek gracza.

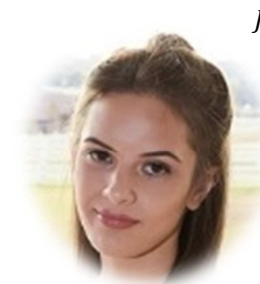
- Uważaj na treści, które są zawarte w grach. Jako rodzic powinieneś wiedzieć, czy dziecko-gracz bierze udział w scenach, w których jest obecna przemoc, wulgarny język, seks, narkotyki itp.
- Zwracaj uwagę na to, czy strony internetowe z grami, które odwiedza dziecko są moderowane.
- Pilnuj, ile czasu dziecko spędza grając online. Najlepiej ustalić jasne zasady (np. granie jest dopuszczalne tylko w soboty, przez 2 godziny) – dziecko powinno być także świadome konsekwencji wynikających ze złamania tych zasad.
- Zwróć uwagę na objawy, które mogą świadczyć o uzależnieniu od gier. Są to zarówno objawy psychiczne, jak i fizyczne: obniżona koncentrację młodego gracza, oderwanie od codziennych spraw, rozkojarzenie, pogorszenie wyników, chudnięcie, potliwość.
- Bądź czujny i sprawdzaj informacje, które dziecko przekazuje logując się na strony z grami lub pisząc z innymi uczestnikami gry.
- Jeśli dziecko jest świadkiem cyberprzemocy lub nieodpowiednich treści w czasie gry zawsze powinno o tym poinformować opiekuna – zapoznaj swoje dziecko z tą zasadą.

ZAGROŻENIE NR 6: ŚCIĄGANIE PLIKÓW Z SIECI, SZKODLIWE OPROGRAMOWANIE, PLAGIOWANIE

Ściąganie rozpowszechnionych już filmów, teledysków czy plików muzycznych z sieci, na swój własny, prywatny użytek nie jest zabronione. W konflikt z prawem wchodzimy, jeśli pobieramy pliki za pomocą programów typu P2P¹⁷, ponieważ ściągnąwszy dany plik udostępniamy go jednocześnie większej liczbie osób. Złamana więc tu jest zasada o wykorzystywaniu pliku na swój prywatny użytek. Nielegalne jest także ściąganie płatnych programów komputerowych oraz gier, z pominięciem zapłaty za nie. Równie dużym zagrożeniem jest szkodliwe oprogramowanie, które naraża nas na utratę lub kradzież danych. Innym problemem jest natomiast plagiowanie, zjawisko coraz częściej występujące wśród uczniów i studentów, polegające na wykorzystywaniu cudzego dzieła, opracowania, czy pomysłu pod własnym nazwiskiem.

Opis przypadku

Główna bohaterka: Joasia (14 lat), uczennica II klasy gimnazjum

Joasia na koniec roku szkolnego miała za zadanie przygotować referat w formie prezentacji na lekcję biologii. Niestety, ze względu na dużą ilość sprawdzianów i zaliczeń nie miała czasu, aby usiąść spokojnie nad prezentacją. Dzień przed wystąpieniem, znalazła gotową prezentację multimedialną. Była solidnie przygotowana: zawierała wszystkie definicje, potrzebne wykresy a nawet ponadprogramowe ilustracje. Asia ściągnęła prezentację z sieci, zmieniła autora – wstawiła swoje nazwisko, przeczytała całość i stwierdziła, że wykonała zadanie. Następnego

¹⁷ P2P lub Peer-to-Peer, Peer to peer to rodzaj sieci służącej do bezpośredniej wymiany plików między użytkownikami. Przykłady sieci i aplikacji P2P: Kazaa, Napster, BearShare, Gnutella, Win MX, BitTorrent, Overnet, Grokster, FastTrack, eDonkey. za: <http://www.i-slownik.pl/1057,p2p-lub-peer-to-peer-peer-to-peer/>

dnia okazało się, że nie tylko ona wpadła na podobny pomysł. Koleżanka Asi, która miała przygotować wystąpienie na ten sam temat, również posłużyła się prezentacją ściągniętą z sieci. Nauczycielka biologii nie przyjęła tłumaczeń dziewczynek, co miało swój finał w końcowej ocenie z tego przedmiotu.

W tym przypadku mieliśmy do czynienia z plagiatem. Joasia przypisała sobie cudzą własność podpisując ją swoim imieniem i nazwiskiem. Takie zachowanie jest niedopuszczalne i dobrze się stało, że nauczycielka zareagowała w ten sposób. Będzie to dla dziewczynek nauka na przyszłość. To, że jakiś materiał znajduje się w sieci nie oznacza, że mamy pełne prawo do jego wykorzystania. Posługując się źródłami internetowymi należy pamiętać o podaniu autora opracowania, tytułu i linku. Internet to fantastyczne narzędzie do nauki i rozrywki, musi być jednak wykorzystywane mądrze i z poszanowaniem własności intelektualnej innych osób.

JAK POWINNI REAGOWAĆ RODZICE?

- Porozmawiaj z dzieckiem o konsekwencjach wynikających z plagiowania.
- Naucz dziecko cytować dzieła i sporządzać przypisy.
- Przypominaj o sporządzaniu bibliografii na koniec pracy pisemnej.
- Korzystaj z narzędzi kontroli rodzicielskiej umożliwiających blokowanie podejrzanych stron i treści.
- Przypominaj dzieciom, że w sieci obowiązuje zasada ograniczonego zaufania: nie powinny ufać osobom, które wysyłają wiadomości

z podejrzanymi załącznikami, nie powinny także klikać w wyskakujące na różnych stronach okienka i linki.

- Pokaż dzieciom i młodzieży strony, z których pobieranie dzieł jest legalne.
- Zainstaluj program antywirusowy na komputerze, z którego korzysta dziecko.

III. ZŁOTE RADY DLA RODZICÓW

RADA NR 1: KONTROLA RODZICIELSKA I BLOKOWANIE NIEPOŻĄDANYCH TREŚCI

Nie zawsze rozmowa z dzieckiem jest wystarczającym środkiem ostrożności (zapobiegawczym). Nawet świadome zagrożenia dziecko może przypadkiem trafić na niepożądane treści lub wbrew własnej woli stać się bohaterem niebezpiecznych zachowań. Dlatego Rodzicu, jeśli zależy Ci na bezpieczeństwie dziecka, powinieneś:

1. Stworzyć specjalny profil przeznaczony tylko dla dziecka. Dzięki temu będziesz miał kontrolę nad tym, jakie strony odwiedza dziecko, jakie programy instaluje i jakie pliki ściąga z sieci.
2. Zainstalować program antywirusowy (bezpłatny lub płatny). Pamiętaj, program antywirusowy to dobra inwestycja! Dzięki antywirusowi Ty i Twoje dziecko będziecie chronieni przed utratą i kradzieżą danych oraz pojawieniem się na komputerze wirusów, trojanów, czy robaków.
3. Zainstalować wtyczki blokujące reklamy.

4. Sięgnąć po narzędzia kontroli rodzicielskiej.

Rodzic może zablokować dostęp do wybranych stron za pomocą narzędzi blokowania dostępnych w wyszukiwarce internetowej lub w systemie operacyjnym.

Programy kontroli rodzicielskiej działają na zasadzie filtru, który pozwala dzieciom - użytkownikom sieci, na korzystanie z dozwolonych przez rodziców stron, a blokuje strony z treściami niebezpiecznymi. Strony są filtrowane według listy adresów URL lub na podstawie słów kluczowych. Dzięki temu mamy pewność, że nasze dziecko nie trafi w sieci na sceny przemocy, seksu czy hazardu.

Dzięki narzędziom do kontroli rodzicielskiej rodzic może także założyć blokadę na komunikatory, fora, strony z filmami lub grami oraz zablokować pobieranie plików z Internetu. Może również ustawić limit czasu. Część narzędzi tworzy również automatyczne zrzuty ekranu (np. co 15 minut), aby rodzic miał wgląd i nadzór nad zachowaniem młodego internauty.

Podobne narzędzia kontroli rodzicielskiej są dostępne na urządzenia mobilne. Obecnie mamy do wyboru wiele aplikacji dostępnych np. w Sklepie Play m.in. *Kids Place – Parental Control*, *Chroń Dzieci w Sieci – Dziecko*, *Kaspersky SafeKids – Kids mode*, które uniemożliwiają dziecku wchodzenie na niebezpieczne strony przez smartfon czy tablet. Dzięki takim aplikacjom rodzice mogą mieć na własnym telefonie wgląd do korespondencji dziecka, ustawić czas korzystania z urządzenia przez pociechę lub znać dokładną lokalizację dziecka.

1. program do kontroli rodzicielskiej na komputer i urządzenia mobilne
2. program antywirusowy na komputer i urządzenia mobilne
3. wtyczki blokujące reklamy i filtry antyspamujące

RADA NR 2: ŚLEDZENIE I USTAWIENIA PRYWATNOŚCI

Niektóre strony internetowe rejestrują (śledzą) zachowania swoich użytkowników. Wiedza ta najczęściej jest dostarczana firmom reklamowym lub agencjom zajmującym się marketingiem internetowym. Praktycznie wszystkie przeglądarki w mniejszym lub większym stopniu mają funkcję ograniczenia śledzenia zachowania użytkowników. Sprawdź w swojej przeglądarce, jakie masz ustawienia prywatności i skorzystaj z takiej funkcji.

Prywatność

Ustawienia treści... Wyczyść dane przeglądania...

Przeglądarka Google Chrome może korzystać z usług internetowych w celu poprawy wygodności użytkownika. Możesz opcjonalnie wyłączyć te usługi. [Więcej informacji](#)

- Używaj usługi internetowej, aby pomóc w rozwiązywaniu błędów nawigacji
- Używaj podpowiedzi, aby uzupełniać zapytania i adresy URL wpisywane na pasku adresu
- Użyj usługi podpowiedzi, by strony ładowały się szybciej
- Automatycznie przesyłaj do Google szczegółowe informacje o możliwych zagrożeniach
- Chronić siebie i swoje urządzenie przed niebezpiecznymi witrynami
- Używaj usługi internetowej, aby poprawiać błędy ortograficzne
- Automatycznie przesyłaj do Google statystyki użytkownika i raporty o awariach
- Wysyłaj zadanie „Bez śledzenia” podczas przeglądania

ZAPAMIĘTAJ! Ważne pojęcia!

COOKIES (ang. ciasteczka) to informacje, które wysyła odwiedzany przez użytkowników serwis internetowy, a które są zapisywane na urządzeniu np. komputerze, tablecie, smartfonie. Serwisy mogą prawidłowo działać właśnie dzięki wykorzystywaniu plików cookies. Dzięki „ciasteczkom” strony zapamiętują preferencje użytkowników, co sprawia, że treści na niej są personalizowane pod kątem internauty. Dane zbierane przez „cookies” są wykorzystywane jedynie na rzecz użytkownika, osoba nieuprawniona nie ma do nich dostępu¹⁸.

Pamiętaj, aby wyjaśnić dziecku pojęcie „ciasteczek”. Uświadom młodemu internaucie, jakie zadania spełniają cookies – jakie są ich złe i dobre strony. Najwięcej zastrzeżeń budzi bowiem kwestia dostosowywania reklam do naszych preferencji. Dzięki temu reklamodawcy otrzymują cenne informacje, co pozwala na podsuwanie internaucie ofert skrojonych pod jego zainteresowania.

Porozmawiaj z dzieckiem o ustawieniach prywatności w wyszukiwarce – najlepszym rozwiązaniem jest wspólne omówienie każdej kwestii i wybranie odpowiednich parametrów. Sprawdzaj co jakiś czas ustawienia prywatności i haseł, jeśli widzisz niepokojące zmiany - przywróć poprzednie. Pamiętaj, że Internet wciąż się rozwija, dlatego powinieneś być na bieżąco. Nie musisz być informatykiem ani programistą, w sieci jest pełno wskazówek i przewodników, które pomogą rozwiązać twój problem.

¹⁸ <http://wszystkooociasteczkach.pl/co-jesli-nie-lubisz-ciasteczek/>

RADA NR 3: SERFUJCIE RAZEM PO INTERNECIE!

W jaki sposób nauczyć dziecko rozsądnego korzystania z Internetu? Za pomocą dobrego przykładu, zwłaszcza jeśli chodzi o młodsze dzieci.

CO MOŻNA ROBIĆ W SIECI RAZEM Z DZIECKIEM?

- Pokaż dziecku strony, na których może oglądać ulubione programy, filmy lub seriale. Sprawdź, czy na tych stronach wymagane jest założenie konta i uiszczenie opłaty.
- Zapisz w przeglądarce strony, które może odwiedzać dziecko – niech wyświetlają się na ekranie startowym.
- Poproś dziecko, aby pokazało Ci, jakie strony z grami online odwiedza. Spróbuj zagrać w ulubioną grę dziecka – w ten sposób sprawdzisz, jakie treści się w niej pojawiają, będziesz także wiedział, jakie emocje wywołuje ten sposób rozrywki u twojego dziecka.
- Pokaż dziecku strony edukacyjne: słowniki do nauki języków online, serwisy przydatne do odrabiania lekcji.
- Jeśli dziecko skończyło 13 lat i chce założyć fanpage na Facebook’u – zróbcie to razem! Pamiętaj, że w chwili zakładania profilu każdy użytkownik ma konto publiczne. Zaraz po założeniu nowego konta edytuj ustawienia prywatności.
- Odwiedzaj z dzieckiem Wasze ulubione fanpage i konta na Facebooku, niech dziecko wie, że jesteś zainteresowany jego osobą.

RADA NR 4: DAJ PRZYKŁAD – SERFUJ BEZPIECZNIE

Ucząc dziecko zasad korzystania z Internetu za pomocą komputera i urządzeń mobilnych zastanów się, czy sam przestrzegasz zasad bezpiecznego użytkownika sieci. Ile razy w ciągu ostatniego roku zdarzyło ci się skanować

komputer, by wykryć zagrożenia? Kiedy sprawdzałeś ustawienia swojej prywatności w przeglądarce i w mediach społecznościowych? Dzieci naśladują zachowanie rodziców – jeśli widzą, że do kwestii bezpieczeństwa w sieci podchodzisz poważnie, prawdopodobieństwo, że będą postępowały podobnie jest dużo większe.

Jak bezpiecznie korzystać z Internetu?

Wskazówki dla rodziców

Miej włączoną zaporę sieciową! Ustaw średni lub wysoki poziom ochrony

Zainstaluj program antywirusowy!

Nigdy nie otwieraj plików niewiadomego pochodzenia!

Wchodząc na strony używaj bramek proxy

Skanuj pobierane z sieci pliki

Nie korzystaj ze stron banków, serwisów społecznościowych lub poczty bez ważnego certyfikatu

Źródło: <http://www.bezpiecznypc.pl/zapobieganie.php>

RADA NR 5: DAJ PRZYKŁAD – CZEGO RODZIC NIE POWINIEN ROBIĆ W INTERNECIE?

W ostatnim czasie usłyszeliśmy w mediach o wyroku pozbawienia wolności dla ojca, który opublikował zdjęcie syna na Facebooku. Nie było to byle jakie zdjęcie: w jednej ręce dwulatek trzymał butelkę po piwie, w drugiej swoje przyrodzenie. To przełomowy wyrok w polskim sądownictwie za „parental trolling”¹⁹.

¹⁹

<http://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1033484.parental-trolling-pierwszy-w-polsce-wyrok-za-umieszczenie-na-facebooku-osmieszajacego-zdjecia-dziecka.html>

ZAPAMIĘTAJ! Ważne pojęcia!

PARENTAL TROLLING to zjawisko polegające na wstawianiu do Internetu (najczęściej do mediów społecznościowych) kompromitujących zdjęć i filmików przedstawiających własne dziecko (dzieci). Celem rodzica jest osiągnięcie jak największej popularności liczonej zwykle w polubieniach i udostępnieniach.

Inna głośna sprawa „parental trollingu” dotyczy kanału na YouTube, na którym rodzice poniżali i wyśmiewali własne dzieci – wszystko pod pojęciem tzw. pranków czyli żartów. Para z USA została ukarana przez sąd rodzinny pozbawieniem opieki nad dziećmi²⁰.

Przedstawione powyżej sytuacje pokazują bardzo dobitnie, jak łatwo przekroczyć granicę dobrego smaku i narazić dziecko na ośmieszenie (zwłaszcza w gronie rówieśniczym) lub niebezpieczeństwo (np. wykorzystanie zdjęć przez osoby o skłonnościach pedofilskich). Jeśli zastanawiasz się, czy dobrze robisz wrzucając fotkę dziecka podczas kąpieli zastanów się, czy byłoby z tego zadowolone za kilka lat (np. w wieku dojrzewania), albo czy ty byłbyś zadowolony, gdyby twoi rodzice zamieścili tam twoje zdjęcie.

²⁰ <http://www.nishka.pl/daddyoffive-show-rodzicow-youtuberow/>

Rodzicu! Tego nie zamieszczaj w sieci!

- Nagich zdjęć swojego dziecka (np. z wakacji).
- Zdjęć ukazujących dziecko w kompromitujących lub ośmieszających sytuacjach (np. podczas kąpieli, z zasmarkanym nosem itp.).
- Zdjęć, które można wykorzystać do poniżania dziecka (np. na nocniku, w brudnej pielusce itp.).
- Zabawnych zdjęć, które później mogą być wykorzystane np. jako memy lub demotywatory.

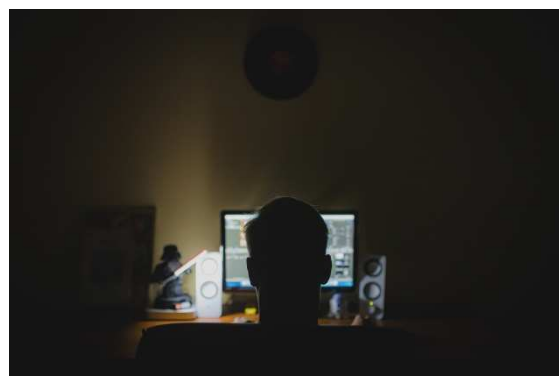
RODZICU!

Zawsze, ale to zawsze pomyśl, czy Twoje dziecko byłoby zadowolone z publikacji danego zdjęcia, informacji czy materiału video. Za kilka lat możesz pożałować swojej decyzji, wówczas jednak będzie już za późno...

RADA NR 6: BĄDŹ CZUJNY - JAKIE SYTUACJE POWINNY ZANIEPOKOIĆ RODZICA?

- Zbyt długie przebywanie dziecka w sieci – jeśli dziecko spędza długie godziny na surfowaniu po Internecie, rodzic powinien stanowczo zareagować. Nadużywanie Internetu może być przyczyną chorób psychicznych i fizycznych (np. pogorszenie wzroku, bóle głowy, skrzywienie kręgosłupa).

- Nerwowe zachowania dotyczące używania komputera i urządzeń mobilnych: szybkie zamykanie stron, gdy ktoś przechodzi; ukrywanie wiadomości od innych osób.
- Utrata dotychczasowych zainteresowań, rezygnacja z hobby na rzecz przeglądania stron w Internecie.
- Izolowanie się, ciągłe lub częste pozostawanie w domu, unikanie bądź rezygnacja z dotychczasowych znajomych, kolegów, przyjaciół.
- Ciągłe telefony i wiadomości od nieznajomych oraz wymijające odpowiedzi na pytania, z kim dziecko wymienia wiadomości.
- Ciągły kontakt z telefonem; dziecko nawet do toalety zabiera telefon; rozmawiając trzyma go w ręce; je zerkając na monitor, itp.

IV. PODSUMOWANIE

Internet to niesamowite narzędzie. Z jednej strony jest źródłem wielu korzyści, ułatwia komunikację oraz „poruszanie się” we współczesnych świecie. Z drugiej strony to źródło nowych, dotychczas nieznanych zagrożeń. Zdawać by się mogło, że skoro dziecko „siedzi” w domu i korzysta z komputera – jest całkowicie bezpieczne. Tymczasem liczba niebezpiecznych sytuacji płynących z sieci jest ogromna. W poradniku staraliśmy się zwrócić Twoją uwagę, Rodzicu, na najważniejsze z nich, ale prawda jest taka, że musisz się stale edukować i być na bieżąco z internetowymi zagrożeniami. Zła wiadomość jest taka, że zagrożeń w sieci nie da się całkowicie uniknąć, da się je natomiast znacznie zminimalizować – ale tylko jeśli Ty, jako Rodzic, będziesz świadomy i podejmiesz odpowiednie kroki w kierunku edukacji swojego dziecka. Młodzież bierze możliwości Internetu z pełnym inwentarzem, zupełnie nie zastanawia się nad tym jakie skutki może wywołać dane zachowanie. To Twoją rolą jest wskazanie dziecku zagrożeń i wytłumaczenie, co wolno a czego należy unikać w sieci. Nie możesz tego obowiązku przekazać komuś innemu, ponieważ to zbyt poważna kwestia. Zaznaczamy od razu, że jeśli przez myśl przeszedł Ci pomysł odcięcia dziecka od Internetu – to prosimy nie rób tego. W dzisiejszym świecie bez umiejętności wykorzystywania Internetu nie da się funkcjonować, dlatego ważne by dziecko nauczyło się jak świadomie i bezpiecznie korzystać z sieci.

GDZIE SZUKAĆ POMOCY?

Jeśli Twoje dziecko padło ofiarą lub jest sprawcą zagrożeń w sieci koniecznie poszukaj pomocy. Gdzie możesz to zrobić? Poniżej podajemy kilka wskazówek!

112 lub 997 – telefon na policję

116 111 – telefon zaufania dla dzieci i młodzieży

800 12 12 12 – dziecięcy telefon zaufania Rzecznika Praw Dziecka

800 100 100 – telefon dla rodziców i nauczycieli w sprawie bezpieczeństwa dzieci

801 615 005 – infolinia dyzurnet.pl

Dyzurnet.pl

Safeinternet.pl

Twojedzieckowsieci.pl

Saferinternet.pl

BIBLIOGRAFIA

ABC Zagrożeń Bezpieczeństwa Danych Osobowych w Systemach Teleinformatycznych, Biuro Generalnego Inspektora Danych Osobowych, Warszawa 2009.

Bezpieczeństwo Dzieci Online, Kompendium dla rodziców i profesjonalistów, Polskie Centrum Programu Safer Internet, Warszawa 2014.

Dzieci i młodzież w Internecie – korzystanie i zagrożenia z perspektywy opiekunów, Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa, sierpień 2015.

Jak reagować na cyberprzemoc. Poradnik dla szkół, Fundacja Dzieci Niczyje, red. Łukasz Wojtasik.

Jak zapewnić dzieciom bezpieczeństwo w sieci? Poradnik dla rodziców opracowany w ramach projektu Cyfrowobezpieczni.pl.

Mowa nienawiści w Internecie w doświadczeniu polskiej młodzieży, Joanna Włodarczyk, Fundacja Dzieci Niczyje, Uniwersytet Warszawski.

Seksting wśród polskiej młodzieży, Fundacja Dzieci Niczyje, opracowanie Szymon Wójcik i Katarzyna Makaruk.

Społeczeństwo Informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2012-2016, Główny Urząd Statystyczny, publikacja dostępna na <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-wyniki-badan-statystycznych-z-lat-2012-2016,1,10.html>

<http://wszystkoociasteczkach.pl/co-jesli-nie-lubisz-ciasteczek/>

<http://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/10334-84.parental-trolling-pierwszy-w-polsce-wyrok-za-umieszczenie-na-facebooku-osmieszajacego-zdjecia-dziecka.html>

<http://www.nishka.pl/daddyoffive-show-rodzicow-youtuberow/>

<http://www.ofeminin.pl/mam-dziecko/10-najbardziej-denerwujacych-typow-rodzicow-na-facebooku-s1863268.html>

<http://lexplay.pl/arttykul/prawo-autorskie/pojecie-i-rodzaje-plagiatu>

<http://www.gemius.pl/reklamodawcy-aktualnosci/media-spolecznościowe-jako-kanaly-komunikacji-charakterystyka-uzytkownikow.html>

Patronat Honorowy:

RZECZNIK PRAW DZIECKA
Marek Michalak

Mazowiecki Kurator Oświaty
Al. Jerozolimskie 32, 00-024 Warszawa

Patronat medialny:

wyborcza.pl
PŁOCK

PortalPłock
CODZIENNIE O PŁOCKU I REGIONIE

PetroNews

DYREKTOR SZKOŁY
MEDIJNE KOMPETENCJE I NAJLEPSZE OPERACJE

GOSĆ
MIEJSCOWY

tygodnik
PŁOCKI

DZIENNIK
PŁOCKI

plocman.pl

POLSKIE RADIO
RDC
Radio dla Ciebie

głosnauczycielski

Fundacja „Fundusz Grantowy dla Płocka”
Płock 09-402, ul. Misjonarska 22, pok. 32
tel. 24 367 44 44
www.funduszgrantowy.plock.eu